

Sund By Netværkets projekt Byens Rum – Livet mellem husene

Afprøvning af Place Standard Tool i en dansk kontekst

Metodesamling

Sund By Netværkets projekt Byens Rum: Livet mellem husene

Afprøvning af Place Standard Tool i en dansk kontekst

Metodesamling

© Sund By Netværket, 2021

1. udgave

Design og layout

4PLUS4

Udgivet af

Sund By Netværket

c/o KL-huset

Weidekampsgade 10

2300 København S

Download udgivelsen på www.sund-by-net.dk.

Der kan frit citeres og kopieres fra udgivelsen med angivelse af kilde.

Indhold

Introduktion	5
1. Place Standard tool – et kortlægnings- og dialogværktøj.....	6
2. Place Standard Tool og Designtænkning	9
3. Sund By Netværkets model for samskabelse.....	11
4. Facilitering af proces i Byens Rum.....	13
5. Ressource-mapping som udgangspunkt for en vi-opgave.....	16
6. Fællesskabelse af 'vores' sted - Fælledskabelse	17
7. Gåtur med sensoriske metoder	19

Introduktion

Denne metodesamling er en gennemgang af de tilgange, værktøjer og metoder, der er anvendt i forbindelse med projekt Byens Rum – Livet mellem husene.

Projekt Byens Rum – Livet mellem husene er et aktionslæringsprojekt, som tager udgangspunkt i en kortlægning af eksisterende ressourcer og udfordringer i et lokalt område, ved hjælp af et nyt og inkluderende værktøj til borgerinddragelse – det WHO anbefalede værktøj "Place Standard Tool". Intentionen er at borgere og lokale aktører inddrages i kortlægningen med henblik på at iværksætte borgerdrevne sundhedsfremmende aktiviteter, der kan skabe positive forandringer i et geografisk afgrænset lokalområde.

I projektet deltog samlet 11 kommuner i et forløb, der har inkluderet fire workshopdage og en del arbejde i lokalområderne mellem mødegangene. Herunder afviklingen af et konkret kortlægningsarrangement med borgere og lokale aktører.

Hver kommune har stillet med en aktionslæringsgruppe, der har bestået af repræsentanter fra forskellige forvaltningsområder, sektorer og organisationer. Til workshopdagene er aktionslæringsgrupperne blevet klædt på til at afprøve Place Standard Tool i en dansk kontekst.

Disse metoder, tilgange og viden er kort beskrevet i denne metodesamling, som andre kommuner, der gerne vil prøve Place Standard Tool, forhåbentlig kan blive inspireret af.

Projektet har modtaget støtte fra Sundhedsstyrelsens Sundhedsfremmepulje.

På de følgende sider vil du få præsenteret de tilgange, værktøj og metoder projektet afprøvede undervejs i workshopsne

Alt materiale fra projektet kan findes og downloades på [Sund By Netværkets hjemmeside](#)

Hvis du vil vide mere om Place Standard Tool, kan du kontakte Sund By Netværkets sekretariatet på post@sundbynetvaerket.dk

1. Place Standard tool – et kortlægnings- og dialogværktøj

Place Standard Tool (PST) er et værktøj udviklet af Architecture & Design Scotland, NHS – Health Scotland og Scottish Government, der bruges til at kortlægge potentialer og udfordringer i lokalområder. Værktøjet PST er en måde at vurdere steder på, og det kan bruges i forskellige sammenhænge i forhold til at kortlægge og kvalificere et områdes ressourcer.

PST fungerer både som et kortlægningsværktøj og som et dialogværktøj, da det giver en enkelt ramme for strukturerede samtaler om det pågældende sted. Det giver dig mulighed for at tale om et steds fysiske elementer samt de sociale aspekter.

Hvad er Place Standard Tool?

Værktøjet er bygget op som en slags kompas, hvor 14 emner er placeret i en cirkel.

Fra de forskellige emner er der tegnet en linje til cirkelens centrum, og på denne linje er der 7 punkter, hvor man kan vurdere kvaliteten af det enkelte tema i det pågældende lokalområde eller byrum. 1 er udtryk for, at der er *meget* plads til forbedringer, og 7 er udtryk for, at der *ingen* behov er for forbedringer.

I arbejdshæftet, der er knyttet til Place Standard Tool findes en række spørgsmål knyttet til hvert emne, som kan hjælpe én til at vurdere kvaliteten af det pågældende emne. Og der er plads til at skrive noter til vurdering af hvert emne.

Se og download værktøjet på [vores hjemmeside](#). Find også Jesper Kofoeds korte artikel om værktøjet *Internationalt værktøj kan udvikle inkluderende byer*, af Jesper Kofoed-Melson.

Hvem kan bruge værktøjet?

PST kan bruges i mange forskellige sammenhænge og med forskellige slags deltagere; PST giver borgere mulighed for at kortlægge deres eget lokalområde og gå i dialog om aspekter, der kan skabe en positiv forandring i området, og hvordan en eventuel forbedring kan realiseres.

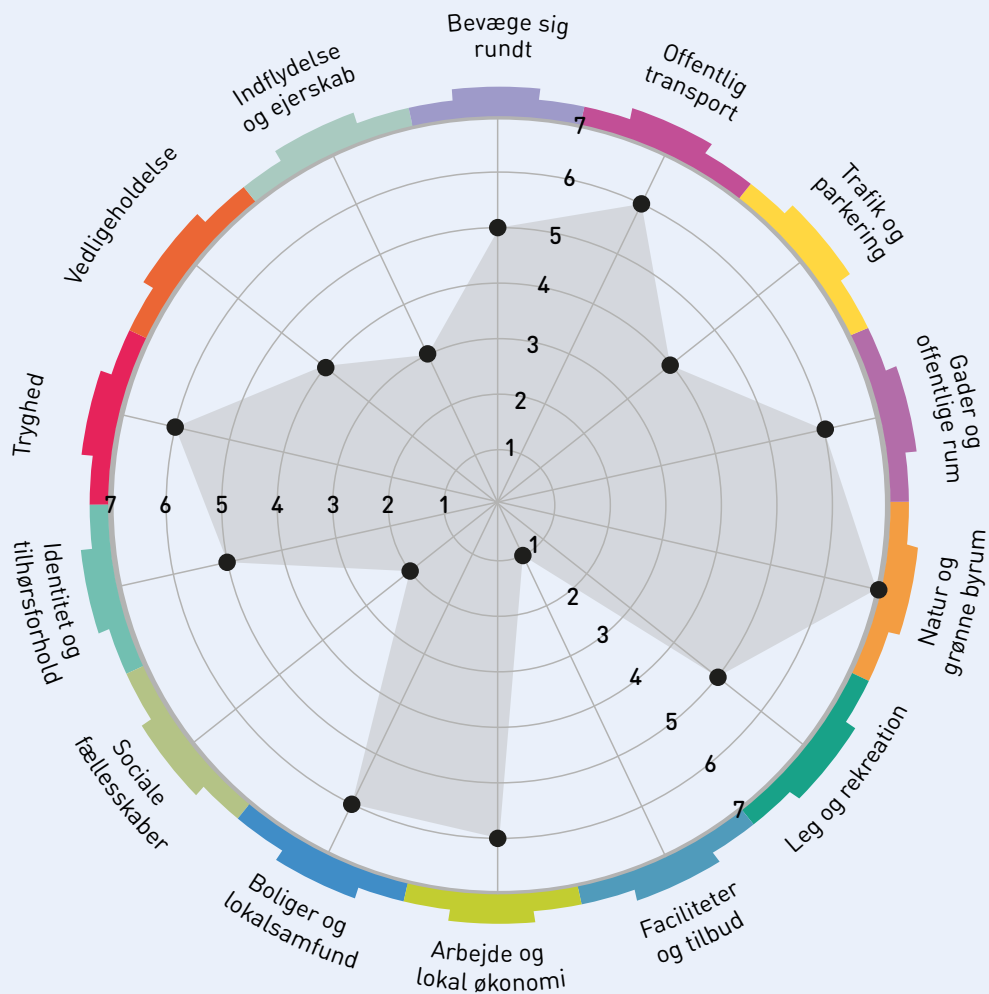
Når kommuner skal igangsætte en områdeudvikling, kan PST også bruges til at forene forskellige forvaltninger om en fælles vision og strategi for området. Ved at bevæge sig rundt i værktøjets forskellige temaer, kan man identificere prioriterede fokusområder og definere, hvordan de forskellige forvaltninger bidrager til løsningerne.

Private udviklere kan også bruge PST til at kortlægge områder, der skal bygges eller omdannes. Det største potentiale ligger dog i at bruge værktøjet til at samle aktører på tværs af borgere, civilsamfund, erhvervsliv og den offentlige sektor i en fokuseret dialog.

Hvordan kan Place Standard Tool bruges?

I Skotland blev værktøjet brugt på forskellige måder:

- a) Indhentning af information fra borgere eller aktører til en given byudviklingsproces, hvor eksempelvis en kommune eller en privat byudvikler arbejder videre med informationen. Her modtager borgerne eller aktørerne i et givent lokalsamfund et spørgeskema, hvor vedkommende selv skal vurdere hvert tema på en skala fra 1-7. Her kan man få mange besvarelser fra forskellige borgere og aktører.

Vurdér stedet på en skala fra 1 til 7, hvor 1 er dårligt (her er der **meget** plads til forbedring) og 7 er godt (her er der **ikke** behov for forbedring). Indtegn din bedømmelse på kompasdiagrammet.

b) Et dialogværktøj, hvor borgere og/eller aktører sammen går rundt i et afgrænset geografisk område og vurderer kvaliteten af stedet ud fra de 14 emner, hvorefter vurderingerne indgår i en dialog, der munder ud i input til en videre proces.

I projekt Byens Rum – Livet mellem husene har vi afprøvet værktøjet i en medskabende proces, hvor kortlægningen og dialogen kan udmunde i handlinger og aktiviteter, som borgere og aktører selv er med til at igangsætte. På den måde bruges værktøjet ikke kun på traditionel vis, hvor borgere høres og kommer med inspiration til nogle andres processer, men altså også selv er medskabere af deres eget lokalområde.

Prioritering

I arbejds hæftet er der en skabelon, hvor man på baggrund af kortlægningen i kompasset kan skrive de vigtigste problematikker og prioriteringer, man har identificeret i kortlægningen. Herefter er det muligt også at skrive hvilke tiltag, man mener, der kan eller bør igangsættes for at imødekomme disse udfordringer.

Dette kan ligesom vurderingen i kompasset gøres individuelt og i grupper.

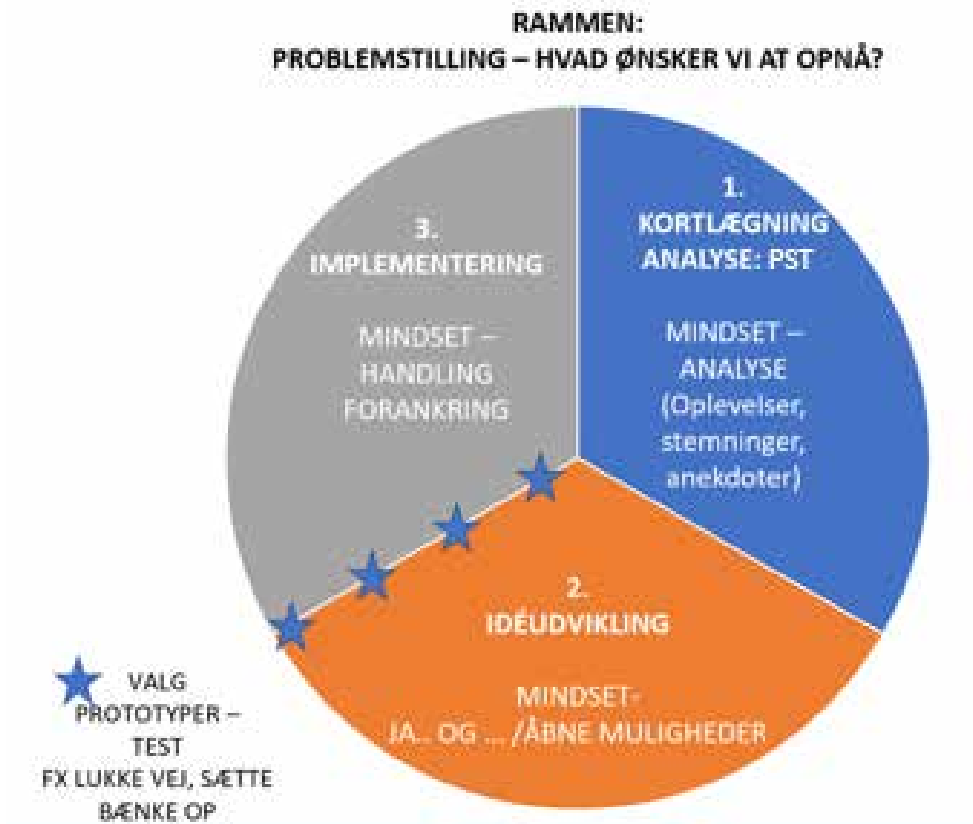

2. Place Standard Tool og Designtænkning

I projektet Byens Rum har vi tænkt Place Standard Tool ind i en designtænkingsproces, da det er vigtigt at forholde sig til, at PST er et kortlægningsværktøj, der kan anvendes i en indledende undersøgelsesfase til at udvikle et lokalsamfund eller byrum. En anden grund til, at vi bringer designtænkning på banen, er, at den kan indeholde elementet *prototyper*, som er en fysisk afprøvning af en mulig løsning, inden man fører den endelig ud i livet.

Designtænkning er en systematisk, kreativ og handlingsorienteret måde at arbejde sig gennem en proces, som har til formål at udvikle løsninger på komplekse problemer og favne helheden. Designtænkning er som sådan ikke en konkret metode, men mere et særligt mind-set og en række bud på faseopdelte udviklingsprocesser.

I projekt Byens Rum har vi brugt en model, der synliggør hovedfasene af designtænkingsprocessen:

Definér:

Vi starter med at definere et problem eller udfordring, som udviklingsprocessen skal komme med løsninger på. Ved brug af en trinvis faseopdeling (som vist på forrige side), er det væsentligt at have en tydelig afgrænsning på udviklingsopgaven, da det ellers vil være sværere at kreere løsninger på den problemstilling, man ønsker svar på. Se kapitlet om ressource-mapping, hvordan man kan komme frem til at definere opgaven.

Det kan tage noget tid og mange drøftelser at beskrive den konkrete udfordring. Herunder ses to eksempler fra projekt Byens Rum:

Eksempel 1: 'Hvordan kan vi åbne vores boligområde op mod omverden, så flere beboere involverer sig i det omkringliggende samfund, og at dem, der bor udenfor vores boligområde, benytter sig af de muligheder, vi har i boligområdet?'

Eksempel 2: 'Hvordan kan vi gøre parken mere tilgængelig for lokalbefolkningen om vinteren?'

Kortlægningsfasen:

Her er det væsentligt at udforske og være nysgerrigt undersøgende på, hvordan borgere og aktører oplever deres byrum eller lokalsamfund. Her kan Place Standard Tool anvendes til at delagtiggøre lokalbefolkningen i en systematisk kortlægning af de muligheder og udfordringer, de oplever ved deres lokalsamfund eller byrum. I PST skal lokalbefolkningen sammen vurdere stedets kvaliteter, og ud fra disse drøftelser udspringer der sig ofte idéer og løsninger, som man er tilbøjelig til at kaste sig over med det samme. Her er det væsentligt at blive i det undersøgende rum, før man sammen går videre ind i idéudviklingsfasen.

Idéudviklingsfasen:

På baggrund af kortlægningsfasen handler det om at få så mange idéer som muligt, der kan være løsninger på den definerede udfordring, som man startede med. Ud fra de mange idéer, finder man frem til et par gode idéer, man kan gå videre med.

Prototyper:

Ud fra idéerne kan der udarbejdes prototyper. En prototype er en model, der er tilnærmet det færdige produkt, visualisering, organisering ol. Den laves, fordi der er nemmere at få feed-back på en prototype fra brugerne, og fordi den er mere virkelighedsnær end en teoretisk ide. Man kan foretage små ændringer i en kort periode gennem at lave et midlertidigt produkt i et andet materiale, men i samme størrelse (en bænk f.eks.), og sætte den op i en park for at se effekten af den. På den måde kan man teste om prototypen har den tilsigtede virkning, man havde forestillet sig med idéen. Som oftest skal der foretages små ændringer undervejs for, at den rette virkning opnås. Det er altså ikke: 'Nå, det virkede heller ikke, så dropper vi bare idéen'.

Implementeringsfasen

I denne fase implementeres den vellykkede ide eller prototype til at blive én af løsningerne på den skitserede udfordring. Prototypen, f.eks. bænken, bygges eller integreres i det rigtige materiale og på det permanente sted. Gennem at have afprøvet det på forhånd, er sandsynligheden for, at det senere vil fungere godt, meget større.

3. Sund By Netværkets model for samskabelse

Sund By Netværket definerer i udgivelsen **Sund By Netværkets model for samskabelse**, samskabelse på følgende måde: 'Borgere og civilsamfundsorganisationer samarbejder med kommunen om at identificere og udvikle løsninger i fællesskab. Borgere, lokalsamfund og foreninger betragtes som aktører med en værdifuld viden, hvorfor der udvikles løsninger *med* aktørerne og ikke *for* aktørerne'.

Samskabelse står over for New Public Management, der indebærer en effektiviseringsstænkning, der er interesseret i, hvordan den offentlige service mest effektivt kan blive leveret til borgerne. Borgerne betragtes som forbrugere af den offentlige service. I samskabelse indgår borgerne derimod som aktive medborgere, hvor der desuden er en interesse i at involvere civilsamfundsorganisationer og lokalsamfund.

Place Standard Tool er primært et kortlægningsværktøj, der kan synliggøre udfordringer og ressourcer i et byrum eller lokalsamfund. Denne kortlægning kan give deltagerne, der er med til kortlægningen, et fælles billede af, hvor der er udviklingspotentiale, og på baggrund af dette være med til at finde løsningerne.

Som tidligere skrevet i metodesamlingen kan PST anvendes som et værktøj til, at borgere og aktører giver input til en kommune, som derefter kommer med løsningerne, men i projekt Byens Rum ønsker vi at afprøve PST som et værktøj, der kan danne udgangspunkt for en mere samskabende eller medskabende proces (Se afsnit 4 om facilitering af proces i Byens Rum og styringsparadigmer). Derfor vil vi her beskrive samskabelsens elementer ift. projekt Byens Rum – Livet mellem husene.

Ligeværdigt samarbejde

Samskabelse kan betegnes som et ligeværdigt samarbejde om udviklingen eller løsningen af et konkret projekt eller en indsats. Her er det centralt, at de offentlige aktører ikke har en privilegeret rolle i samskabelsesprocessen, men indgår på lige fod med øvrige aktører fra lokalområdet. Samskabelse er baseret på idealet om en ny og mere ligeværdig fordeling af magten mellem borgere, civilsamfund og det offentlige.

I projekt Byens rum – livet mellem husene, vil det være væsentligt, at de kommunale medarbejdere fra starten positionerer sig 'rigtigt' fra starten ift. lokalrådets borgere og aktører for at få det ligeværdige samarbejde. Med rigtigt betyder det, at der meget hurtigt etableres et 'vi' om en fælles udfordring eller opgave, så der ikke opstår en forventning om at kommunens medarbejdere kommer med en løsning som en service til lokalområdet.

Fleksibel inddragelse

Det er væsentligt, at der er plads til, at de involverede aktører kan indtage forskellige roller og blive inddraget i og bidrage til samskabelsen forskellige steder i processen afhængig af, hvad der er meningsfuldt og værdifuldt for de enkelte aktører.

I projekt Byens Rum – livet mellem husene vil det være afgørende at mange forskellige borgere og aktører deltager i kortlægningsprocessen for at få så nuanceret et billede af områdets ressourcer og udfordringer. Men i forhold til det fremtidige engagement i at være medskabende ift. forbedrende initiativer må de forskellige deltagere kunne deltage med de ressourcer, der er til rådighed på det givne tidspunkt. Dette vil også afhænge af deltagernes vurdering af meningsfuldhed og relevans i de forskellige initiativer, der prioriteres at gå videre med.

Dynamisk proces

Udgangspunktet for en samskabende proces er, at deltagerne er enige om et fælles problem eller udfordring, men ikke har en forventning om et konkret udbytte eller løsning. Det er derfor væsentlige at alle deltagere er indstillede på, at der findes mange mulige løsninger, men at man stadig har den fælles udfordring for øje. Den dynamiske proces giver mulighed for, at der kan justeres undervejs på baggrund af løbende erfaringer og inputs.

Kortlægningen i Byens rum – livet mellem husene danner udgangspunktet for den samskabende proces, hvor mulige forbedringer identificeres og initiativer igangsættes af deltagerne i processen. Der er altså ikke givet nogle løsninger på forhånd, men de opstår undervejs. Som nævnt i afsnittet om Designtænkning er en del af forløbet i projektet at skabe prototyper, som netop er udtryk for små prøvehandlinger, der kan iværksættes, inden idéen rulles ud i fuld skala. På den måde kan man få feedback og justere, så den endelige løsning kvalificeres.

Gensidig åbenhed

Den gensidige åbenhed er afgørende i en samskabelsesproces, hvilket kræver, at man som deltager, tør afstå sin vante rolle som for eksempel kommunal medarbejder, frivillig eller modtager af kommunale ydelser. Det betyder, at man skal være modig til at lytte til andres perspektiver fremfor at fremføre med egne meninger, holdninger og idéer. Dette er oftest en udfordring for medarbejdere, der primært er ansat til at bruge sin professionelle viden og derudfra definere den rigtige løsning.

Det er vigtigt, at de kommunale medarbejdere i aktionslæringsgrupperne i Byens Rum – livet mellem husene tør at 'sætte sig på hænderne' og lytte til borgernes og andre aktørers perspektiver og idéer, og indgå som en ligeværdig part i forløbet. Man må selvfølgelig gerne bruge sin viden for at kvalificere idéer og indsatser ligesom frivillige kan bruge deres viden og erfaringer ind i processen.

Engagement

Et centralt emne i at samskabe er at skabe engagement hos alle involverede parter. Det kan være, at det er en kommunal medarbejder, der skal skabe engagementet i f.eks. et lokalområde. Det kan også være, at udfordringen er så brændende en platform, at den i sig selv engagerer.

Engagementet blandt deltagerne i samskabelsesprocesserne i Byens rum – livet mellem husene afhænger meget af udfordringerne i de forskellige lokalområder. Hvis udfordringen primært er defineret som en 'kommunal' udfordring og ikke en oplevet udfordring af borgerne og lokale aktører i lokalområdet, så er det vanskeligere at mobilisere et engagement. Anderledes vil der være, hvis det er et lokalsamfund, der oplever en problemstilling. Derudover vil engagementet også afhænge af aktionslæringsgruppemedlemmernes evne til at mobilisere og 'tænde' engagementet.

4. Facilitering af proces i Byens Rum

Det er vigtigt at afklare hvilken rolle, man som kommunale medarbejdere har – både før under og efter – når man sætter gang i en inddragende proces.

For at give et overordnet billede af, hvor vi ser rollen i projekt Byens Rum, viser vi her Anne Tortzens model for forskellige aktørers roller afhængig af hvilket styringsparadigme, man arbejder i. I Byens rum arbejder vi indenfor paradigmet New Public Governance.

Styrings-paradigme	Trad. Public Administration	New Public Management	New Public Governance
Styringsprincip	Hierarki:	Marked:	Netværk:
Kommunens rolle	Myndighed	Serviceleverandør	Arena for samskabelse
Kerne-argument	Styring baseret på love og regler sikrer effektivitet og lighed	Effektiv og 'brugervenlig' styring - metoder fra private virksomheder	Effektiv og legitim styring ved at inkludere relevante og berørte parter
Politikernes rolle	Suveræn beslutningstager	Rammesættende – 'bestyrelse'	Politisk ledelse af fællesskabet
Forvalternes rolle	Faglige eksperter, arbejde efter regler	Producerer offentlig service	Faciliterer samarbejde mellem aktører
Borgernes rolle	Klient, vælger Passiv	Kunde, forbruger Passiv	Medproducent af velfærd. Aktiv

Anne Tortzen, center for borgerdialog

Det vil sige, at man som kommunal medarbejder skal evne at facilitere samarbejde mellem deltagerne og mobilisere borgerne til at være medproducerende på mulige løsninger. Kortlægningen og dialogen ved brug af Place Standard Tool kan dermed munde ud aktiviteter, som borgere og aktører selv er med til at igangsætte. Måske i første omgang som prototyper, hvor man afprøver om en idé har den ønskede effekt (Se designtænkning i afsnit 2). På den måde bruges værktøjet ikke kun på traditionel vis (Traditional Public Management), hvor borgere høres og kommer med inspiration til nogle andre processer, men altså også selv er medskabere af deres eget lokalområde.

Forarbejdet

I projekt Byens Rum har hver kommune haft en aktionslæringsgruppe, der repræsenterede forskellige forvaltningsområder, sektorer eller organisationer med henblik på at få stå bredt ejerskab og kompetenceniveau som muligt.

En vellykket anvendelse af Place Standard Tool kræver en omhyggelig proces, hvor aktionslæringsgruppen indledningsvis skulle afklare, hvad Place Standard Tool skulle bidrage til.

Man er som facilitator forpligtet til at stille sig nogle overordnede spørgsmål, så det bliver tydeligt, hvilken dialog og hvilken indflydelse, der lægges op til, når flere bliver inddraget i en kortlægning af området. Centrale spørgsmål at stille sig i den forbindelse er; hvilket geografisk område der skal arbejdes med, hvem skal inviteres med, hvad skal deltagerne have indflydelse på, hvem skal realisere idéerne osv.

Invitation til og planlægning af kortlægningsarrangement:

For at blive klare på, hvem der skal inviteres til et kortlægningsarrangement, kan man benytte sig af 'ressource-mapping' (Se afsnit 5). Når aktionslæringsgruppen som forberedelse kortlægger de menneskelige ressourcer, der er knyttet til det pågældende sted, kan det blive tydeligt, hvem der skal deltage. Derudover er det vigtigt at koble den potentielle målgruppe med udfordringen, hvis den omhandler en bestemt gruppe af borgere. F.eks. unge. Det kan også være en overvejelse værd, om der skal deltage beslutningstagere med henblik på den videre proces.

Når der inviteres, er det vigtigt at være tydelig omkring, hvad borgere og aktører bliver inviteret ind til; Er det en høringsproces eller en medskabende proces? Det er en god idé allerede i invitationen at tydeliggøre, hvad processen skal munde ud i, og hvem der er ansvarlig for det videre arbejde.

Hvis der gøres brug af sensoriske metoder må det allerede gerne fremgå af invitationen, og invitationen må gerne afspejle, at der kommer til at ske noget særligt.

Facilitering af kortlægningsarrangement

Til kortlægningsarrangementet i projekt Byens rum lægges der op til, at deltagerne sammen eller hver for sig går en tur i det pågældende område og vurderer kvaliteten ved at sætte et kryds i kompasset, der passer til det pågældende emne. Derudover lægges der op til at åbne for deltagerens sanser og skabe mærkbare relationer til stedet og hinanden ved at bruge sensoriske metoder. Som f.eks. at medbringe en ting, de finder på deres vej, som kendetegner stedet. Eller at de skal karakterisere stedet som en farve. Se mere om sensoriske metoder i afsnit 7.

Herefter sætter deltagerne sig sammen i mindre grupper og deler deres vurderinger, hvis de ikke allerede har gået rundt i grupper og lavet en samlet vurdering. I grupperne kan man enten hver for sig eller sammen svare på spørgsmål omkring de indsatsområder, man synes trænger til forbedringer på baggrund af vurderingerne, og hvilke idéer, der kan iværksættes for at forbedre det pågældende indsatsområde.

Disse idéer kan frembringes i den store gruppe af deltagere til et kortlægningsarrangement, og afhængig af formålet med arrangementet kan idéerne gives videre til kommunen eller byudviklere, eller man kan som vært facilitere et forløb, hvor det afklares hvilke idéer, deltagerne selv vil arbejde videre med for at forbedre deres lokalområde og ikke mindst hvordan de vil arbejde videre med disse idéer.

Facilitatoren skal have en bevidsthed om, at en sådan proces kan skabe frustration og desorientering blandt deltagerne, da der åbnes for forskellige typer af erfaringer, og at man beder deltagerne om at bevæge sig ind i et felt, hvor man ikke ved, hvad der kommer til at ske. Ofte sker der noget helt andet end den enkelte havde forventet.

Deltagerne kan for en stund miste fodfæste, når de inviteres til at se og lytte til nye muligheder, og når de får øje på, hvad det her sted også kan blive til. Det kræver, at facilitatorerne har kompetencerne til at kunne rumme desorienteringen og at kunne skabe en reorientering, så de delte erfaringer og sprækker til nytænkning bliver til noget frugtbart. Deltagerne skal gå fra arrangementet med et billede af, hvad der kan komme til at ske af nye tiltage på baggrund af processen fremfor frustration.

Den efterfølgende proces:

Det væsentligt at have afklaret på forhånd hvilken rolle facilitatoren og aktionslæringsgruppen spiller i det videre forløb. Skal de fremover have en understøttende funktion for mindre arbejdsgrupper, der arbejder videre lokalt? Eller skal der indkaldes til et opfølgende møde? I en medskabende proces er det vigtigt, at der udpeges en gruppe af deltagere – gerne på tværs af roller og siloer – der tager ansvar for den videre proces.

Ledelse af en samskabende proces

Sund By Netværket har i publikationen 'Sund By Netværkets model for samskabelse' beskrevet tre opmærksomhedspunkter i forbindelse med ledelsen af samskabende processer:

Tid: Det kræver tid at få fundet ud af, hvem der skal inviteres og engageres i en samskabende proces. Det kræver en anden slags forberedelse, da processerne er vanskeligere at kontrollere og forudsige. Derfor er det væsentligt at have mere fokus på rammer for processen og rollerne fremfor resultater.

God kommunikation: At få skabt en god dialog og kommunikation i samskabelsesprocessen beskrives som vigtigt, hvis samskabelse skal lykkes. I et samarbejde på tværs af faggrupper, borgere og foreninger, kan det være udfordrende at skabe god kommunikation, da aktørerne ikke nødvendigvis er i besiddelse af det samme 'sprog'. Derfor kan det være en idé at opfordre til at deltagerne anvender et konkret sprog med eksempler og at gøre brug af sanser, så man får skabt et fælles sprog, hvor alle kan være med

Tillid: Det samskabende arbejde kan opleves som en frustrerende proces, da man ikke nødvendigvis er vant til denne tilgang til arbejdet hverken som fagperson eller borger. Dette 'vanebrud', kan gøre samskabelse til en udfordrende proces, der kræver en høj grad af tillid mellem alle involverede parter i processen, således at der kan komme noget effektivt og brugbart ud af denne anderledes arbejdstilgang.

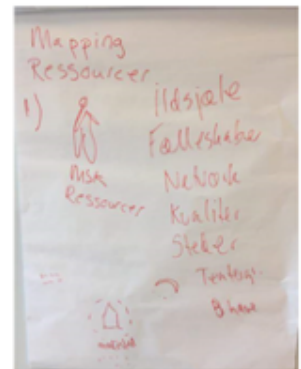
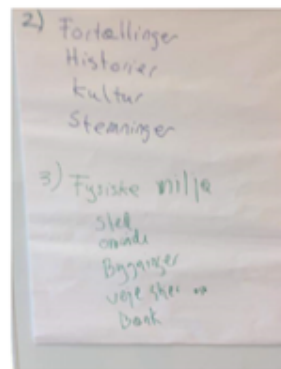
5. Ressource-mapping som udgangspunkt for en vi-opgave

Det er langt fra nogen neutral og magtfri proces at definere en udfordring eller en "vi-opgave", der skal danne udgangspunkt for den inddragende proces. Der kan være mange forskellige holdninger til et sted på spil. En metode til at forstyrre potentielle (magt-) forhandlinger om stedet er, at aktionslæringsgruppen går en tur sammen i området. Det muliggør, at det i højere grad er det levede liv på stedet, der kommer i centrum for undersøgelse og udvikling.

Helt konkret inviteres aktionslæringsgruppen og evt. andre nøglepersoner til at tegne et fælles kort over de ressourcer, bygninger, kvaliteter, fællesskaber og mennesker, der ifølge dem knytter sig til stedet.

En anden måde at lave ressource-mapping er at farvekode de forskellige ressourcer, som aktionslæringsgruppen oplever på stedet. F.eks. Rød er udtryk for den menneskelige ressourcer, blå er udtryk for stemninger og fortællinger, mens grøn er udtryk for det fysiske miljø

Denne indledende kortlægning kan danne et godt grundlag for:

- at spidsformulere den fælles opgave
- at definere, hvilke aktører og borgere der skal inviteres med til at afprøve PST
- at være det fælles afsæt for at planlægge den proces, hvor PST skal afprøves og til at tale om, hvad der skal komme ud af processen, og hvem der har ansvar for hvad.

Den fælles vi-opgave afspejles i formuleringen. Aktionslæringsgruppen skal forsøge at undgå, at nogle eller noget bliver gjort til et objekt og dermed passiv. Kommunen kommer måske med en opgave, der lyder: Hvordan kan vi skabe en aktivitet til udsatte unge? Med den formulering bliver de unge til et objekt for en ydelse. En reformulering kunne være: Hvordan kan vi sammen skabe et mødested for unge, hvor der er plads til alle?

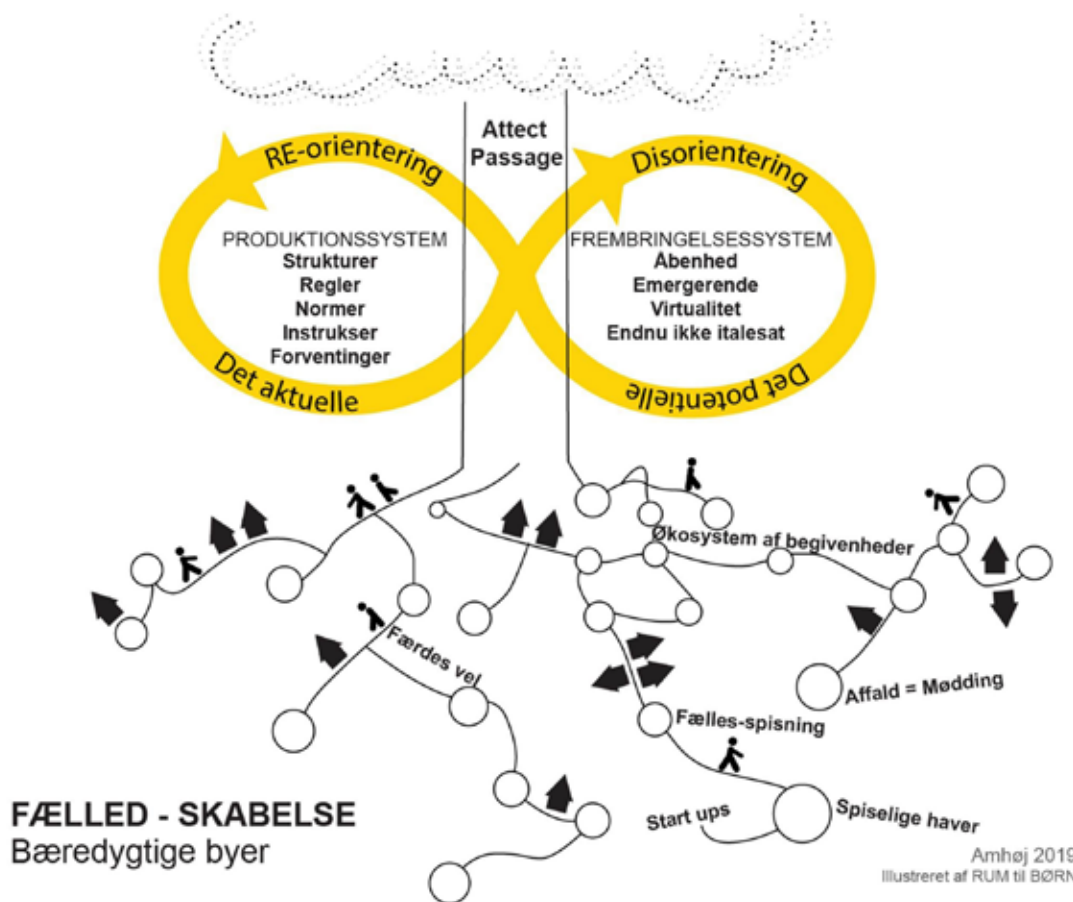

6. Fællesskabelse af 'vores' sted - Fælledskabelse

Christa Breum Amhøj Har bidraget med det nye begreb Fælledskabelse, som handler om et mind-set til, hvordan vi kan anskue udvikling af steder, hvor folk bor, lever og færdes, som et fælles anliggende, der giver meget mere værdi end blot konkrete handlinger eller synlige forbedringer.

Der er en lang og stærk tradition for at kortlægge steder og liv. At kortlægge et sted er ikke nogen neutral handling. Konger, kejsere og demokratiske valgte regeringer og borgmestre har gennem tiden brugt kortlægning som styringsteknologier til at

optegne deres territorier og dermed til at synliggøre "deres" besiddelser. Det kommer eksempelvis til syne, når man ser, hvordan kortlægningen af et sted har ændret sig gennem tiden. På ét kort kan et område være tegnet stort op. På et andet kort kan selv samme område være undseeligt lille. På ét kort kan virksomheder og fabrikker være indtegnet og have en dominerende rolle. På et andet kort over samme sted kan offentlige steder og pladser være centrale.

På den måde handler kortlægning også om magt og ledelse. Magten til at definere et sted, dets indbyggere og de ressourcer og det liv, der er på dette territorium. Hvad, der kortlægges af hvem og hvordan, er ikke ligegyldigt. Det er med til at skabe stedets udviklingsmuligheder og selve muligheden for at opleve et tilhørsforhold til stedet.

Men hvor der er magt er der også modmagt. Flybjerg viser eksempelvis i sin internationalt anerkendte doktorafhandling, "Rationalitet og Magt" (1999), hvordan arkitekter og byplanlæggere kan kortlægge, planlægge og opføre nok så mange nye områder, men de mennesker der bor der, vil blive ved med at træde deres egne stier. På den måde er det levede liv altid med til at forme og omforme vores steder og byer.

I British Academy rapport "Where We Live Now" fra 2017 skriver forskerne, at *"steder former den måde, vi lever vores liv og de relationer, vi har til andre. Vi er fulde af følelser over for de steder, vi bebor, og de steder, vi besøger eller arbejder. Vi kan blive skadet for livet, eller vi kan blive fyldt med liv, af steder. Det er en erkendelse, man ikke altid kan se i de rum, vi skaber, hverken i byerne eller på landet. Men stederne er fulde af erindringer, af fortællinger, af livserfaring gennem generationer"*.

Place Standard Tool kan være en mulighed for at dele denne erfaringsbaserede viden om vores liv på konkrete steder på tværs af roller, siloer og grænser. Ved at dele vores viden om fortidens, nutidens og fremtidens liv på konkrete steder kan vi blive mindet om, hvordan vores liv er vævet sammen med andres liv. Stedet kan blive det rum, hvor vi (på ny) kan blive forbundet – og hvor vi kan skabe nye og mærkbart bedre liv sammen.

Deltagelse på og med lokale steder kan minimere oplevelsen af ensomhed, og det kan også skabe fællesskaber, som løbende er med til at udvikle det lokale sted. Samtidig kan deltagelse på konkrete steder skabe en viden om, at hvad én person oplever som det gode liv på et sted ikke nødvendigvis er det samme for en anden. Det kan øge forståelsen for hinanden. Og det kan på sigt muliggøre, at vi begynder at dele ressourcer med hinanden. På den måde er der et bæredygtigt, fællesskabende og demokratiserende potentiale i arbejdet med lokale steder. Alt i alt kan den tryghed, tillid, solidaritet og fællesskabelse være med at skærpe den mentale sundhed.

Denne tilgang og forståelse af, hvordan Place Standard Tool kan bruges til at skabe sunde byer (lokale steder) og fællesskaber på tværs af roller og med borgere har stor betydning for organiseringen og brugen af værktøjet.

Læs mere om dette i artiklen *Eksperimenterende gåture med Place Standard Tool - at lede efter mærkbare passager til fællesskabt liv mellem husene* af Christa Breum Amhøj.

7. Gåtur med sensoriske metoder

I Byens rum indgår en gåtur i det pågældende lokalområde med Place Standard Tool, hvor kortlægning af et sted kan handle om at registrere mange forskellige niveauer af levet liv.

For at få adgang til de 14 emner i Place Standard Tool på et følt og erfaringsbaseret niveau, er det vigtigt at benytte sig af sensoriske greb.

Sensoriske metoder kan hjælpe os med at skærpe vores opmærksomhed i forhold til det føjte og det levede liv på konkrete steder. Sensoriske metoder kan handle om at skærpe en sans ved at nedtone en anden. Eller det kan handle om måder, hvorpå man interagerer med stedet.

Et eksempel på et sensorisk greb kan være, at deltagerne på en del af turen med Place Standard Tool går i stilhed. Det øger opmærksomheden i forhold til, hvordan det kropsligt mærkes at færdes og bo på dette sted. Et andet greb kan være, at alle lægger sig ned i græsset og lytter til et steds lyde og aktiviteter. Endelig kan man lege med at opleve stedet gennem forskellige positioner; Deltagerne kan inviteres til at se stedet med et barns blik. Disse er eksempler på greb, der kan være med til at forstærke "dybden" og kvaliteten af kortlægningen med PST.

En gåtur er et stærkt sensorisk greb, fordi

- Gåture skaber mulighed for at integrere sig med stedet og naturen og skabe tilhørsforhold
- Gåture skaber mulighed for at vi kan mødes på tværs af roller og siloer. Det kan give en følt oplevelse af fællesskab
- Gåture skaber mulighed for, at vi kan løsrive os fra rigide strukturer og deltage på nye måder
- Gåture skaber mulighed for at vi kan forbinde os med os selv og med verdenen på fredfyldte, harmoniske og ligeværdige måder
- Gåture kan skabe værdi både for den enkelte, gruppen, teamet, byen og verdenen
- Gåture kan forbinde alle de områder, der kan skabe bæredygtighed, natur, byer, mennesker, klima, sundhed, læring mm.

Kilde: Christa Breum Amhøj

De sensoriske metoder kan gøre, at vi går fra at være navigatører til at blive stifindere;

Navigatøren går målrettet fra punkt a til b. Her er koordinaterne og viden om lokalområdet givet på forhånd – og det handler om så gnidningsløst som muligt at komme fra et sted til et andet. Her er der en fare for at kortlægningen af stedet kan føre til en distanceret objektivisering af stedets kvaliteter og ressourcer.

Stifinderen er derimod én, der gennem den aktive og kropslige lytning til stedet, finder nye kvaliteter på sin vej. Det kan skærpe lysten og muligheden for at se og skabe nye potentialer på stedet (Ingold 2015). Det er den mærkbare og affektive erfaring, der pludseligt og spontant skabes i mødet mellem mennesker, ting, steder, bygninger, dufte, atmosfære mm, der skaber passage til den nye handlinger. På den måde befinder stifinderen sig i en proces mellem dét, der allerede er (det aktuelle) og mellem dét, der er ved at blive til (det potentielle).

Processen kan illustreres via tegningen på side 17, der viser bevægelsen fra de kendte erfaringer til de endnu ikke italesatte erfaringer og tilbage igen.

For uddybende baggrund og eksempler fra projekt Byens Rum kan du læse artiklen *Eksp eksperimenterende gåture med Place Standard Tool - at lede efter mærkbare passager til fællesskab liv mellem husene* af Christa Breum Amhøj

Eksempel på en sensorisk proces

Kortlægningen med Place Standard Tool kan efterfølges af en sensorisk proces, som man kan lade sig inspirere af:

- Brug lidt tid på at finde en genstand, der giver en mærkbar oplevelse af stedets kvaliteter: Det kan være alt fra et blad, en sten eller en plasticpose. Kun fantasien sætter grænser for, hvad man kan finde på sin vej.
- Fortæl hinanden om, hvordan denne genstand har betydning for dig, for stedet, for andre: Deltagerne kan i mindre grupper fortælle, hvordan denne genstand fortæller dem om stedets kvaliteter og om stedets potentialer. Genstandene kan også gøre det lettere at dele personlige oplevelser. Fokus flyttes fra person til genstanden og de erfaringer, der knytter sig til den.
- Skab en aktivitet sammen: Efterfølgende kan deltagerne bruge genstandene til at skabe en fælles figur/aktivitet, der illustrerer, hvad de ønsker at gøre ved dette specifikke sted. Genstandene kan være med til at skærpe fantasien og mulighederne samtidig med, at de også tager direkte afsæt i deltagerne konkrete fortællinger om det levede liv på stedet.

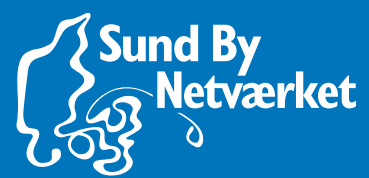
Udvikling af konkrete steder har det med at ekskludere alt det, der falder ved siden af planen. Her kan en skabelsesproces inkludere alle genstande og indtryk – og åbne for endnu ikke italesatte muligheder. Ovenstående genstand eller prototype kan evalueres i forhold til, hvordan der skabes værdi på de forskellige bundlinjer; menneskelig, social, bæredygtig, bymæssig og økonomisk udvikling.

Alt materiale fra projektet kan findes og downloades på Sund By Netværkets hjemmeside

Læs om projektets 6 cases på

Sund By Netværket
c/o KL-huset
Weidekampsgade 10
2300 København S

Telefon 33 70 35 80
E-mail: post@sundbynetvaerket.dk
www.sund-by-net.dk